

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 1. Quid sit similitudo, oppositaque dissimilitudo rerum, &
quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

DISPUTATIO XVI.

DE SIMILITVDINE, ET DISSIMILITVDINE;

Deque æqualitate, & inæqualitate entium, seu rerum;
atque adeò obiectorum intellectus humani.

D multa conferet explicatio, notitiæque horum terminorum, ut apparebit ex dicendis. Quocirca disputatio de illis prætermitti non debet. Et quamvis de æqualitate, & inæqualitate rerum iterum agendum sit alibi, dum sermo sit de quantitate, cuius propriæ passionibus sunt: modò tamen, tum ob affinitatem, quam habent cum similitudine, & dissimilitudine, tum, quòd earum notitia ad sequentia præmitti debet; De ipsis etiam tractare necesse est.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit similitudo, oppositaque
dissimilitudo rerum. Et
quotuplex?

IMITIA dicuntur ea, quorum vnum sicut alterum est, seu quorum vnum eodem modo in suo esse sese habet, ac alterum. Dissimilia autem è contrà ea, quorum vnum aliter, ac alterum est; seu quorum vnum aliter in suo esse sese habet, ac alterum. Nec amplius termini isti sunt explicabiles; cum sint ex notissimis. Hinc similitudo relatio quædam, siue denominatio est semiextinsecra, siue actus quidam semiextinsecus, quo vnum extremum alteri assimilari, siue alteri esse simile dicitur, consistens formaliter quidem in actu quodam supposititiæ respectivo, siue in relatione quâdam rationis supposititiæ vnius extremi tanquam subiecti ad alterum tanquam ad terminum, realiter verò in ipsiusmet entitatibus extremorum, in quibus adæquatè fundatur; cum quibûsque subinde realiter, & adæquatè est idem, iuxta doctrinam vniuersalem actuum, & relationum traditam disp. 8. & 14. quæ ad rem recognoscenda est. Pariterque dissimilitudo sumpta formaliter relatio quædam est, siue actus, quo vnum extremum alteri dissimilari, siue dissimile esse dicitur. Sumpta verò realiter, aliud non est ab ipsis extremis dissimilibus. Vtraque autem, cum sit mutua, inter duo quæque extrema duplicatur sumpta formaliter; quatenus primum secundo assimilari, aut dissimilari concipitur per actum distinctum ab eo, per quem secundum primo: cuius vtriusque actus, siue relationis formalis eadem prorsus fundamenta realia sunt; nimirum ambo extrema ipsa similia, aut dissimilia.

Sunt autem similitudo, & dissimilitudo relationes positivæ; atque adeò contrariè oppositæ: sicut identitas, & distinctio, æqualitas, & inæqualitas, veritas, & falsitas, aliæque huiusmodi: quia tamen citra medium ita opponuntur, quatenus non possunt non esse similia extrema, quæ non sunt dissimilia; & vice versa; idcirco vnaquæque earum per negationem alterius potest, & solet definiri, siue explicari; vti etiam evenit in identitate,

& distinctione, iuxta dicta disput. 13. in ceterisque huiusmodi extremis contrariè oppositis citra medium.

Porro, sicut distinctio, æqualitas, veritas, & alij huiusmodi conceptus ex eorum genere sunt, qui in indivisibili consistunt; atque adeò non suscipiunt magis, & minus, ut dici solet, eo quod nullâ quantitate aut physicâ, aut metaphysicâ præditi sunt, iuxta dicenda suo loco. Vbi de quantitate in genere sermo sit. Ita pariter similitudo, rigorosè loquendo, in indivisibili consistere; atque adeò non suscipere magis, & minus dicenda esset; nisi vsu introductum esset, ut ea etiam extrema similia dicantur, quæ non omnino talia sunt; sed aliquid dissimilitudinis admixtum habent. Quemadmodum enim ea solum dicuntur æqualia, quorum alterum tantum omnino quantum alterum est; alterumque subinde ab altero nihilo exceditur, sicque nihil inæqualitatis admixtum habent; ita etiam ea dumtaxat in rigore similia erant appellanda; quorum alterum omnino sicut alterum est, nec aliquid dissimilitudinis admixtum habent. Supposito tamen vsu opposito, duplex claritatis gratia similitudo distingui poterit, & debet. Quatum altera dicitur similitudo exacta, seu pura, utpotè nihil omnino dissimilitudinis admixtum habens, & hæc in indivisibili consistit, sicut æqualitas. Altera dicitur similitudo mixta, seu temperata, cum aliqua scilicet dissimilitudine; & hæc eo maior, aut minor erit, quo minor, aut maior fuerit opposita dissimilitudo, quâ metaphysicè temperati concipiuntur, ad eum modum, quo calor, & frigus vicissim temperantur physicè. Dissimilitudinem quippe suscipere magis, & minus certissimum est, sicut & inæqualitatem. Constat enim, alia magis inter se esse dissimilia, quam alia, sicut alia magis inter se inæqualia, quam alia sunt. In quo exacta similitudo, & æqualitas à suis oppositis discriminantur.

Iam verò similitudo, oppositaque dissimilitudo alia realis est, alia rationis. Realis, quæ extrema à parte rei similia, aut dissimilia sunt. Rationis, quæ extrema talia sunt tantum per nostram rationem: Similitudo autem, dissimilitudoque rationis, quemadmodum, & alia entia rationis rursus est duplex: alia supposititiæ: alia factæ. Supposititiæ, quæ extrema similia, aut dissimilia euadunt in mente nostrâ obiectivè à phantasmatibus substitutis similibus inter se, aut dissimilibus, in quibus à nobis concipiuntur: Factæ autem, quæ extrema talia euadunt à similitudine, dissimilitudine

nève sibi per intellectum directè, & ex intentione tributa; quam tamen verè in se non habent, iuxta dicta latius de duplici isto enim rationis genere *suprà disp. 12.* quæ ad rem videnda. Vtraque denique, dicta similitudo, dissimilitudineque rationis, aut potest concipi in extremis distinctis realiter, ut si extrema re ipsa similia concipiuntur dissimilia, vel vice versa, aut potest concipi in extremis, quæ cum realiter sint idem, distincta à nobis concipiuntur, sicque aut similia, aut dissimilia.

QVÆSTIO II.

Quid sit æqualitas, oppositæque inæqualitas rerum, & quo duplex.

Æqualitas dicuntur, ea quorum vnum tantum est, quantum alterum: inæqualitas verò ea, quorum vnum maius, aut minus altero est. Vnde esse æqualia, vel inæqualia proprium est extremorum habentium in se quantitatem aliquam, seu magnitudinem siue physicam consistentem in physica, formalique multitudine partium; siue metaphysicam consistentem in multitudine partium dumtaxat æquivalente, siue fundamentali, iuxta dicenda latius suo loco. Esse quippe æqualia, vel inæqualia non solum convenit quantis physicis, siue continuis, ut loco, & tempori; & quæ illis commensurantur; siue discretis, ut numero; seu numerabili multitudini: sed etiam quantis metaphysicis, cuiusmodi sunt bonitas rerum etiam indivisibilium, perfectio, malitia, imperfectio, potentia, virtus, & cætera prædicata, quæ suscipere dicuntur magis, & minus. De quibus plura sunt dicenda loco citato.

Hinc æqualitas sumpta formaliter relatio quædam rationis supposititia est: est sumpta verò realiter ab ipsis extremis æqualibus nihilo differt. Tantumdemque de inæqualitate venit dicendum, prout de similitudine, dissimilitudinēque dicebamus *q. præced.* Est autem æqualitas, quemadmodum & similitudo relatio mutua, iuxta *ibi dicta*; inæqualitas verò non itidem, in quo à dissimilitudine differt; siquidem extremorum dissimilium eodem modo est utrumque dissimile alteri; extremorum verò inæqualium non est eodem modo utrumque inæquale alteri, cum sit necesse, ut alterum maius, & alterum minus altero sit, nisi quis velit, dissimilitudines formales inter duo quæque extrema dissimilia repertas suam etiam diversitatem habere penes diversitatem subiecti, & termini uniuscuiusque; iuxta dicenda *infra q. 4.* Id certum; non esse pro illis diversa nomina, aut concreta, aut abstracta, uti sunt pro inæqualitatibus, quarum altera suum subiectum maius, & altera suum minus denominat; alteraque subinde maioritas, & altera minoritas venit dicenda. Itaque similitudines, & æqualitates formales circa omne dubium sunt relationes mutue in rigore: quia duo quæque extrema similia, aut æqualia relationibus eiusdem omnino rationis concipiuntur inter se vicissim similia, aut æqualia. inæqualitates verò formales, atque etiam dissimilitudines, si inter se sunt diversæ, etsi mutue quoque dici possint, & soleant; quatenus nequit vnum extremum esse

dissimile, aut inæquale alteri, quin hoc vicissim sit alteri dissimile, aut inæquale; rigorosè tamen loquendo, mutue non sunt dicendæ, quatenus dissimilitudine inæqualitatēque diversæ rationis est primum extremum dissimile, aut inæquale secundo, ac est secundum dissimile, aut inæquale primo.

Sunt autem æqualitas, & inæqualitas relationes positivæ; atque adeò contrariè oppositæ, sicut de similitudine, & dissimilitudine est dictum *quæst. præced.* Non tamen sunt, sicuti hæ contrariè oppositæ circa medium, loquendo univèrsè; quia dantur multa extrema, quæ inter se comparata, nec sunt æqualia, nec inæqualia, cum tamen nulla omnino dentur, quæ inter se comparata non sint similia, aut dissimilia. Cum enim æqualitas, & inæqualitas quantum proprietates sint, extrema ex pertia quantitate tam physica, quàm metaphysica æqualia, aut inæqualia esse nequeunt. Huiusmodi sunt omnes conceptus obiectivi, qui in indivisibili consistere dicuntur; atque adeò non suscipere magis, & minus, ut essentia, existentia, identitates, distinctiones, veritates, & aliud genus. Vnde deprehendes, similitudinem, & dissimilitudinē latius parere, quàm æqualitatem, & inæqualitatem. Illæ enim transcendunt omnia entia, omnesque omnino conceptus obiectivos; quatenus nulli non sunt inter se similes, aut dissimiles: cum tamen hæ solis conveniant entibus, conceptibusque obiectivis quantis, respectu quorum dumtaxat possunt proinde circa medium opponi; non tamen semper sic opponuntur, sed tantum quando eorum quantitas eiusdem est generis. Ob id enim superficies, & linea, quæ tales, nec æquales, nec inæquales esse possunt, propriè loquendo; quia licet linea sit quanta quoad longitudinem, non habet tamen quantitatem quoad latitudinem, quoad quam est quanta superficies, quæ talis. Dico autem *propriè loquendo*: quia impropriè interdum solet extremum quantum extremum non quanto dici inæquale, & vice versa, ut superficies latior, quàm linea, & corpus profundius, quàm superficies; vel è contrà linea minus lata, quàm superficies; & superficies minus profunda, quàm corpus; cum tamen nec linea vllam latitudinem, nec superficies vllam profunditatem habeat. De quibus plura suo loco, ubi de quantitate.

Quomodo autem ipsa æqualitas expers sit quantitate adeò ut nulla extrema magis in se æqualia, quàm alia inter se possint esse, cum tamen inæqualitas opposita quanta sit, ob idque alia extrema magis inter se inæqualia, quàm alia inter se possint esse, sæpèque sunt. Similiterque vnum extremum magis, quàm aliud inæquale eidem tertio *quæstione præceden.* retigimus, & satis ex se notum est.

Ita verò æqualitas, oppositæque inæqualitas alia realis est, alia rationis. Et hæc alia supposititia, alia ficta; tum alia conveniens extremis distinctis realiter, alia extremis distinctis tantum per rationem, iuxta dicta de similitudine, de oppositæque dissimilitudine *q. præced.* quæ huc pariter applicanda sunt.